

KONKURS WIEDZY O SPOŁECZEŃSTWIE DLA UCZNIÓW KLAS IV-VIII SZKÓŁ PODSTAWOWYCH WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO

ETAP REJONOWY
15 grudnia 2021 r. godz. 9.00

Uczennico/Uczniu:

1. Arkusz składa się z 20 zadań, na których rozwiązanie masz **90** minut.
2. Pisz długopisem/piórem - dozwolony czarny lub niebieski kolor tuszu.
3. Nie używaj ołówka ani korektora. Jeżeli się pomylisz, przekreśl błąd i napisz inną odpowiedź.
4. Pisz czytelnie i zamieszczaj odpowiedzi w miejscu do tego przeznaczonym.

Życzymy powodzenia!

Maksymalna liczba punktów	60	100%
Uzyskana liczba punktów		%
Podpis Przewodniczącej/-ego Rejonowej Komisji Konkursowej		

Materiał źródłowy do zadania 1.

Fragment aktu prawnego

Mniejszością narodową, w rozumieniu ustawy, jest grupa obywateli polskich, która spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) jest mniej liczebna od pozostałej części ludności Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) w sposób istotny odróżnia się od pozostałych obywateli językiem, kulturą lub tradycją;
- 3) dąży do zachowania swojego języka, kultury lub tradycji;
- 4) ma świadomość własnej historycznej wspólnoty narodowej i jest ukierunkowana na jej wyrażanie i ochronę;
- 5) jej przodkowie zamieszkiwali obecne terytorium Rzeczypospolitej Polskiej od co najmniej 100 lat;
- 6) utożsamia się z narodem zorganizowanym we własnym państwie.

<https://isap.sejm.gov.pl>

Zadanie 1. (0–4)

/ 4

Podaj w dowolnej kolejności nazwy dziewięciu mniejszości, które spełniają określone cytowanymi przepisami prawa warunki. Odpowiedzi zapisz poniżej.

-
-
-
-
-
-
-
-
-

Material źródłowy do zadania 2.

Fragment aktu prawnego

Mniejszością etniczną, w rozumieniu ustawy, jest grupa obywateli polskich, która spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) jest mniej liczebna od pozostałej części ludności Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) w sposób istotny odróżnia się od pozostałych obywateli językiem, kulturą lub tradycją;
- 3) dąży do zachowania swojego języka, kultury lub tradycji;
- 4) ma świadomość własnej historycznej wspólnoty etnicznej i jest ukierunkowana na jej wyrażanie i ochronę;
- 5) jej przodkowie zamieszkiwali obecne terytorium Rzeczypospolitej Polskiej od co najmniej 100 lat;
- 6) nie utożsamia się z narodem zorganizowanym we własnym państwie.

<https://isap.sejm.gov.pl>

Zadanie 2. (0–2)

/ 2

Podaj nazwy czterech mniejszości, które spełniają określone cytowanymi przepisami prawa warunki. Odpowiedzi wybierz spośród podanych i zapisz w wyznaczonym miejscu.

Ślązacy, Łemkowie, Karaimi, Kaszubi, Ormianie, Tatarzy, Górale, Romowie, Żydzi, Mazurzy

-
-
-
-

Materiał źródłowy do zadania 3.*Fragment aktu prawnego*

Za język regionalny w rozumieniu ustawy, zgodnie z Europejską Kartą Języków Regionalnych lub Mniejszościowych, uważa się język, który:

- 1) jest tradycyjnie używany na terytorium danego państwa przez jego obywateli, którzy stanowią grupę liczebnie mniejszą od reszty ludności tego państwa;
- 2) różni się od oficjalnego języka tego państwa; nie obejmuje to ani dialektów oficjalnego języka państwa, ani języków migrantów.

<https://isap.sejm.gov.pl>

Zadanie 3. (0–1)

...../ 1

Podaj nazwę mniejszości, której język w świetle przytoczonych przepisów prawa ma w Polsce status języka regionalnego.

.....

Zadanie 4. (0–4)

...../ 4

Uzupełnij tabelę – wpisz obok każdej definicji właściwy termin.

	definicja	termin
1.	Postawa charakteryzująca się nieuzasadnioną niechęcią i lękiem przed obcymi (cudzoziemcami, cudzoziemszczyzną).	
2.	Pogląd, ideologia oraz związane z nimi zachowania wynikające z rzekomej wyższości jednych ras człowieka nad innymi.	
3.	Nienawiść, uprzedzenie i wrogość wobec narodu żydowskiego.	
4.	Ślepe uwielbienie dla własnego narodu i nienawiść oraz pogarda dla innych narodów.	

Na podstawie: <https://sjp.pl>

Materiały źródłowe do zadania 5.

Źródło 1. Fragment listu pasterskiego biskupów polskich z 2018 roku

Dojrzały patriotyzm nie ma nic wspólnego z nacjonalizmem i zamykaniem się na inne kultury i tradycje. Z drugiej jednak strony nie ma nic wspólnego z coraz bardziej dziś modnym internacjonalizmem, zamazującym różnice między poszczególnymi narodami. Dowodem patriotyzmu jest [...] gotowość do pojednania i współpracy [...].

<https://episkopat.pl/list-pasterski-biskupow-polskich-do-polonii-i-polakow-za-granica/>

Źródło 2. Fragment artykułu autorstwa Jerzego Nowaka Jeziorańskiego z 2003 roku

Patriotyzm jest uczuciem [...] miłości do wspólnoty duchowej i materialnej wszystkich pokoleń przeszłych, żyjących i przyszłych; miłości wspólnoty ludzi osiadłych na tej samej ziemi, używających wspólnego języka, złączonych wspólną przeszłością, tradycją, obyczajem i kulturą. Nacjonalizm [...] jest światopoglądem – ideologią, która w oczach jego wyznawców uwalnia ich dążenia od hamulców natury etycznej. Własny naród stoi ponad wszelkimi innymi wartościami. Jest celem nadrzędnym, któremu należy podporządkować wszystko inne, a więc własne dążenia, plany, ambicje i interesy osobiste. Patriotyzm jest wysoką wartością moralną, bo uczucie przywiązania do własnego kraju nie idzie w parze z nienawiścią czy wrogością do innych. Patriotyzm mieści w sobie szacunek [...] wobec patriotyzmu innych. W przeciwieństwie do nacjonalizmu patriotyzm nie jest konfliktogenny. Wręcz przeciwnie – towarzyszy mu często [...], poczucie solidarności z ruchami patriotycznymi innych narodowości.

Jan Nowak-Jeziorański, *O patriotyzmie i nacjonalizmie*, „Gazeta Wyborcza”, 10.11.2003

Zadanie 5. (0–2)

Wyjaśnij – odwołując się do obu źródeł – różnicę między patriotyzmem a nacjonalizmem. W swojej odpowiedzi zdefiniuj obie postawy wobec narodu.

/ 2

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Materiały źródłowe do zadania 6.

Źródło 1. Fragment aktu prawnego

Art. 4. Obywatelstwo polskie nabywa się:

- 1) z mocy prawa;
- 2) przez nadanie obywatelstwa polskiego;
- 3) przez uznanie za obywatela polskiego;
- 4) przez przywrócenie obywatelstwa polskiego.

<http://isap.sejm.gov.pl>

Źródło 2. Opis sytuacji

Małoletni urodził się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, a jego rodzice są nieznani, nie posiadają żadnego obywatelstwa lub ich obywatelstwo jest nieokreślone.

Zadanie 6. (0–1)

/ 1

Rozstrzygnij, czy w sytuacji opisanej w źródle 2. ma zastosowanie którakolwiek z przewidzianych w cytowanych w źródle 1. możliwości nabycia obywatelstwa polskiego. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie:

Uzasadnienie:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 7. (0–3)

...../ 3

Wymień trzy (wybrane) konstytucyjne obowiązki obywatela Rzeczypospolitej Polskiej.

-
-
-

Zadanie 8. (0–3)

...../ 3

Uzupełnij tabelę – wpisz obok opisu właściwą nazwę cnoty obywatelskiej.

	Opis	Nazwa
1.	Wypowiadanie się i postępowanie zgodnie ze swoimi przekonaniem, bez względu na konsekwencje.	
2.	Poszanowanie czyichś poglądów, wierzeń, upodobań, różniących się od własnych.	
3.	Zdolność trafnego orientowania się w sytuacji, działanie z namysłem i rozwagą.	

Na podstawie: <https://sjp.pwn.pl>

Zadanie 9. (0–5)

/ 5

Dokończ zdania 1-5. Zaznacz właściwe odpowiedzi spośród podanych.

1. Referendum ogólnokrajowe w Polsce, w świetle przepisów konstytucyjnych, może zarządzić
 - A. Sejm za zgodą Senatu.
 - B. Prezydent za zgodą Sejmu.
 - C. Zgromadzenie Narodowe.
 - D. Prezydent za zgodą Senatu.
2. Ważność referendum ogólnokrajowego w Polsce, w świetle przepisów konstytucyjnych, stwierdza
 - A. Prezydent.
 - B. Sejm.
 - C. Sąd Najwyższy.
 - D. Trybunał Konstytucyjny.
3. Referendum dotyczące uwłaszczenia obywateli i prywatyzacji majątku państwowego (tzw. referendum uwłaszczeniowe) odbyło się w Polsce w roku
 - A. 1989.
 - B. 1991.
 - C. 1993.
 - D. 1996.
4. Ostatnie referendum ogólnokrajowe w Polsce odbyło się w roku
 - A. 2010.
 - B. 2015.
 - C. 2017.
 - D. 2019.
5. Innym – niż referendum ogólnokrajowe – typem referendum w Polsce, jest referendum
 - A. terytorialne.
 - B. odwoławcze.
 - C. regionalne.
 - D. lokalne.

Materiały źródłowe do zadania 10.

Tabele z wynikami dwóch polskich referendów ogólnokrajowych

Tabela A.

Odpowiedź	Głosów	
	Liczba	%
TAK	6 396 641	53,45
NIE	5 570 493	46,55
Głosy ważne	11 967 134	98,60
Głosy nieważne	170 002	1,40
Razem	12 137 136	100,00
Frekwencja	42,86	

Tabela B.

Odpowiedź	Głosów	
	Liczba	%
TAK	13 514 872	77,45
NIE	3 935 655	22,55
Głosy ważne	17 450 527	99,28
Głosy nieważne	126 187	0,72
Razem	17 576 714	100,00
Frekwencja	58,85	

Na podstawie: <https://www.pkw.gov.pl>**Zadanie 10. (0-4)**

...../ 4

Wyjaśnij, czego dotyczyły referenda ogólnokrajowe, do których odnoszą się przedstawione w tabelach A i B wyniki, oraz podaj rok, w którym odbyło się każde z nich.

Tabela A

Przedmiot referendum:

.....

.....

.....

Rok przeprowadzenia:

Tabela B

Przedmiot referendum:

.....

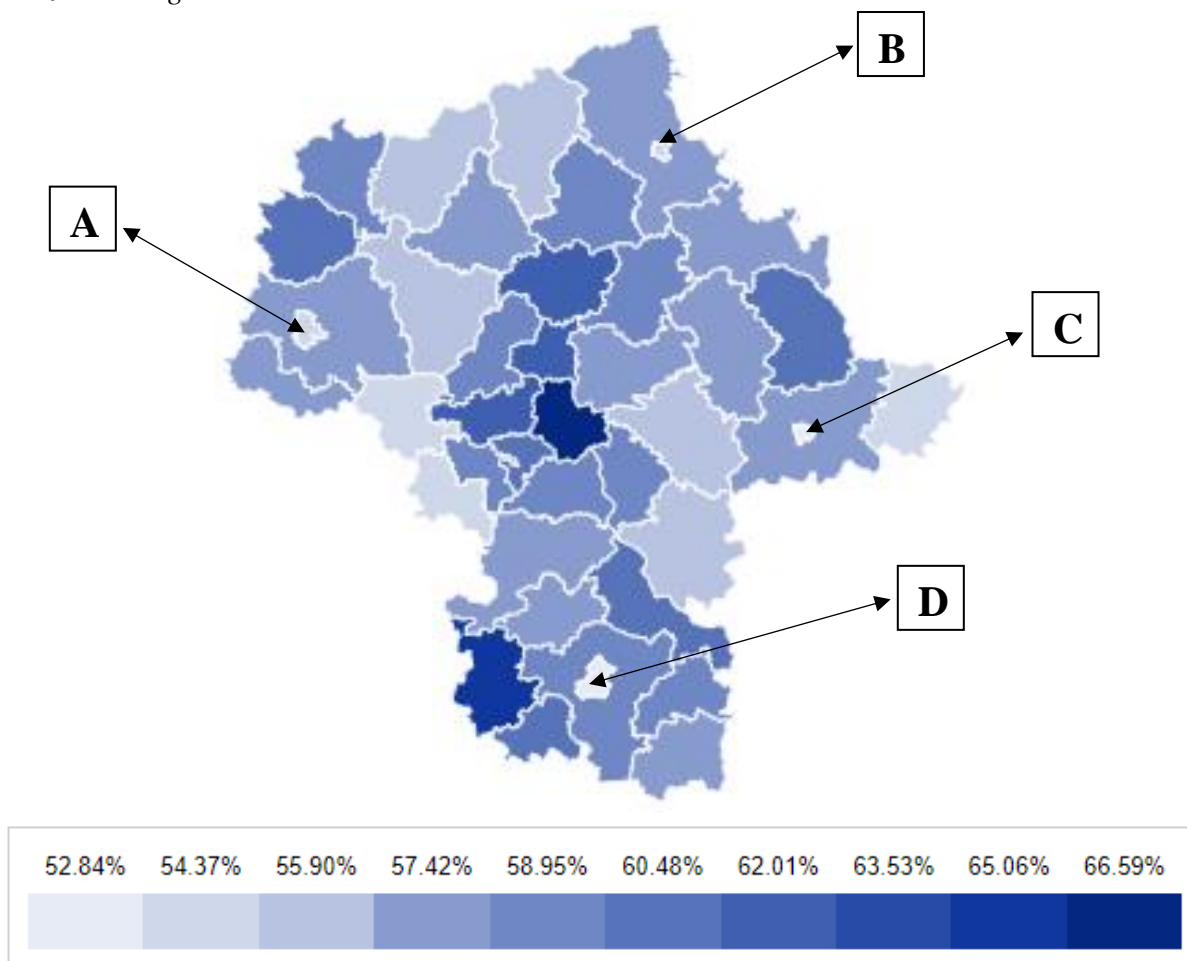
.....

.....

Rok przeprowadzenia:

Materiały źródłowe do zadania 11.

Frekwencja w wyborach samorządowych w 2018 roku w powiatach województwa mazowieckiego

<https://wybory2018.pkw.gov.pl>

Zadanie 11.1. (0-1)

...../ 1

Na podstawie przedstawionych danych podaj nazwę powiatu, w którym frekwencja była najwyższa, poza Warszawą.

.....

Zadanie 11.2. (0-1)

...../ 1

Na podstawie przedstawionych danych podaj nazwę powiatu sąsiadującego z Warszawą, w którym frekwencja była najniższa.

.....

Zadanie 11.3. (0-2)

...../ 2

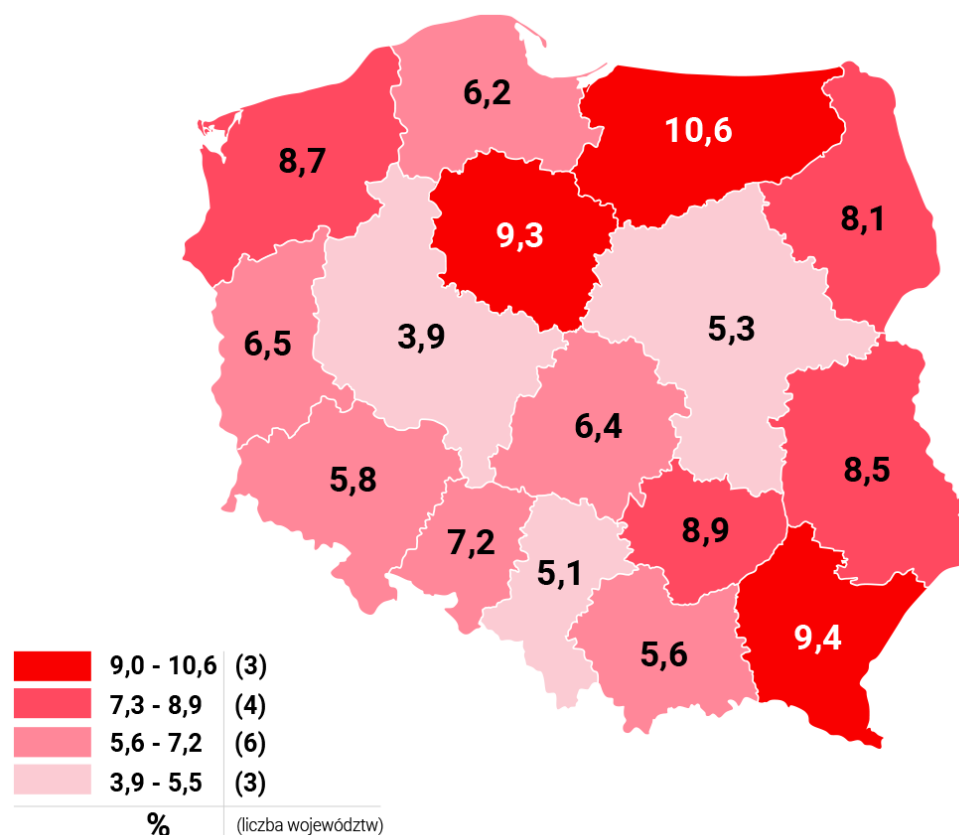
Podaj nazwy czterech miast na prawach powiatu, które zostały oznaczone na mapie literami A-D.

A -; B -

C -; D -

Materiał źródłowy do zadań 12-13.

Mapa. Bezrobocie rejestrowane wg województw w Polsce (stan na koniec stycznia 2021)

<https://300gospodarka.pl/news/polska-bezrobocie-regiony>

Zadanie 12. (0-2)

...../ 2

Na podstawie przedstawionej mapy podaj nazwy dwóch województw, w których stopa bezrobocia była najniższa (A), a także nazwy dwóch województw, w których stopa bezrobocia była najwyższa (B).

A. Nazwy dwóch województw o najniższej stopie bezrobocia:

-
-

B. Nazwy dwóch województw o najwyższej stopie bezrobocia:

-
-

Zadanie 13. (0–1)

...../ 1

Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Aktualnie obowiązujący trójstopniowy podział administracyjny obowiązuje w Polsce od roku

- A. 1990.
- B. 1995.
- C. 1999.
- D. 2001.

Materiały do zadania 14.

Fotografie wzorów dokumentów

<https://www.gov.pl>

...../ 3

Zadanie 14.1. (0-3)

Podaj nazwy organów, które osobie zamieszkującej gminę (tzw. wiejską) mogą wydać dokumenty przedstawione na fotografiach A-C.

Dokument A:

Dokument B:

Dokument C:

Zadanie 14.2. (0-1)

...../ 1

Rozstrzygnij, czy wszystkie przedstawione na fotografiach A-C dokumenty potwierdzają polskie obywatelstwo. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie:

Uzasadnienie:

.....
.....
.....
.....

Zadanie 15. (0–6)

...../ 6

Uzupełnij tekst – wpisz brakujące informacje w miejsca A-J.

W wyborach do samorządu gminnego (w gminie wiejskiej) kandydatem do organu stanowiącego może być osoba, która (poza innymi warunkami) ukończyła (A) lat. W tych samych wyborach czynne prawo wyborcze posiadają mieszkańcy gminy, którzy najpóźniej w dniu wyborów ukończyli (B) lat. Organem wykonawczym w gminie wiejskiej jest (C)..... Na ten urząd może kandydować osoba, która (poza innymi warunkami) najpóźniej w dniu wyborów ukończyła (D)..... lat. Kadencja organu stanowiącego w gminie trwa aktualnie lat (E) Wniosek o referendum w sprawie odwołania organu stanowiącego samorządu gminnego mogą zgłosić mieszkańcy w liczbie (F)..... % ogółu uprawnionych do głosowania mieszkańców. W gminie miejskiej na prawach powiatu organem wykonawczym jest (G)....., którego kadencja trwa lat (H)..... Kandydat do organu stanowiącego w gminie miejskiej musi mieć (poza innymi warunkami) ukończone najpóźniej w dniu głosowania (I) lat. Minimalna liczba członków organu stanowiącego gminy wynosi (J)

Zadanie 16. (0–1)

...../ 1

Wymień dwa rodzaje (typy) zadań gminy.

-
-

Zadanie 17. (0–6)

...../ 6

Ocen prawdziwość podanych informacji. Zaznacz P, jeżeli informacja jest prawdziwa, albo F – jeśli jest fałszywa.

1.	W wyborach do samorządu powiatowego (powiat ziemski) kandydatem do organu stanowiącego może być osoba, która (poza innymi warunkami) ukończyła najpóźniej w dniu głosowania 21 lat.	P	F
2.	Organem wykonawczym w powiecie ziemskim jest zarząd powiatu.	P	F
3.	Kadencja organu stanowiącego w powiecie ziemskim trwa aktualnie 5 lat.	P	F
4.	Wniosek o referendum w sprawie odwołania organu stanowiącego samorządu powiatowego mogą zgłosić mieszkańcy w liczbie 5 % ogółu uprawnionych do głosowania mieszkańców.	P	F
5.	W gminie miejskiej na prawach powiatu organem stanowiącym jest prezydent miasta.	P	F
6.	Kadencja organu wykonawczego w mieście na prawach powiatu trwa 5 lat.	P	F
7.	Kandydat do organu wykonawczego w mieście na prawach powiatu musi mieć (poza innymi warunkami) ukończone najpóźniej w dniu głosowania 18 lat.	P	F
8.	Na czele organu wykonawczego w samorządzie wojewódzkim stoi marszałek województwa.	P	F
9.	W wyborach do samorządu wojewódzkiego kandydatem do organu stanowiącego może być osoba, która (poza innymi warunkami) ukończyła najpóźniej w dniu głosowania 25 lat.	P	F
10.	Wniosek o referendum w sprawie odwołania organu stanowiącego samorządu wojewódzkiego mogą zgłosić mieszkańcy w liczbie 10 % ogółu uprawnionych do głosowania mieszkańców.	P	F

Materiał do zadania 18.

Plakat

<https://www.taszansa.pl>

Zadanie 18. (0–2)

...../ 2

Odwołując się do wymowy plakatu i własnej wiedzy wyjaśnij, na czym polega idea wolontariatu. W odpowiedzi dokonaj interpretacji elementów graficznych plakatu.

Wyjaśnienie idei wolontariatu:

.....

.....

.....

.....

Interpretacje elementów graficznych plakatu:

.....

.....

.....

.....

.....

Materiał do zadania 19.

Logo organizacji

<https://pl.wikipedia.org>

Zadanie 19. (0–2)

...../ 2

Przedstaw cel i opisz przykładową formę działania organizacji pozarządowej, której logo przedstawiono w źródle.

Cel:

.....

.....

Forma działania:

.....

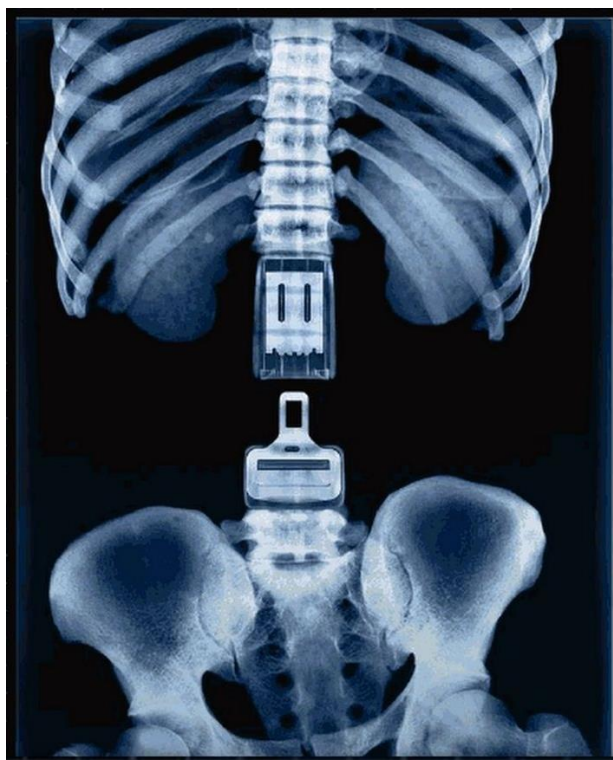
.....

.....

.....

Materiał do zadania 20.

Plakat reklamowy

<https://twitter.com>

Zadanie 20. (0-3)

...../ 3

Nazwij problem, na który zwraca uwagę plakat. Odpowiedź uzasadnij, interpretując dwa elementy graficzne tego plakatu.

Problem:

Uzasadnienie:

-
.....
.....
-
.....
.....